

Z KUŞAĞININ KÜLTÜREL MİRAS ALGISI: SAFRANBOLU ÖRNEĞİ

CULTURAL HERITAGE PERCEPTION OF GENERATION Z: THE EXAMPLE OF SAFRANBOLU

DOI: 10.33404/anasay.1127416

Çalışma Türü: Araştırma Makalesi / Research Article¹

Elif KOCAKAYA* - Yasin DÖNMEZ**

ÖZ

Dünya tarihi incelendiğinde kuşaklar arası farklılıkların yaşadığı zaman ve coğrafyaya göre değişiklikler içerdiği bilinmektedir. Savaş gören kuşaklar ile teknoloji gören kuşaklar arasında belirgin farklılıkların olduğu görülmektedir. Dünyanın teknolojik nesli olarak kabul edilen ve 2000 sonrası gençleri oluşturan Z kuşağı son dönemlerin en popüler kuşak türüdür. Her şeyin hızla tüketildiği küreselleşen dünyada tarih bilinci oluşmuş, kültürel köklerini iyi tanıyan kuşaklar uluslar açısından büyük önem arz etmektedir. Geçmişin bir yansıması olan kültürel miras değerlerini geleceğe en iyi taşıyan ve insanlığın devamına katkı sağlayacak olan günümüzün gençlerini oluşturan Z kuşağıdır. Bu bakım-

1- Makale Geliş Tarihi: 06. 07. 2022 Makale Kabul Tarihi: 19. 08. 2022

Bu çalışmanın etik kurul kararı; Karabük Üniversitesi Rektörlüğü, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunun 11/05/2022 tarih ve 2022/04 sayılı kararı ile alınmıştır.

* elifkocakayaaa@gmail.com, **ORCID ID** <https://orcid.org/0000-0003-1508-4502>.

** Doç. Dr., Karabük Üniversitesi Başak Cengiz Mimarlık Fakültesi, yasindonmez@karabuk.edu.tr,
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2840-6312>.

dan tarihi bir dokuya sahip olan Safranbolu kentinde Z kuşağı ölçüt alınan bir çalışma amaçlanmıştır.

Gerçekleştirilen bu çalışmada bir dünya miras kenti olan Safranbolu'da Z kuşağının kültürel miras algısı ve bakış açısı araştırılarak literatüre somut katkıda bulunmak hedeflenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular neticesinde gençlerin kültürel miras kavramını ilk olarak okul döneminde duydukları gözlemlenmiştir. Kültürel miras değerlerinden görsel ve işitsel medyada sıkça yer alan popüler kültür öğeleri ilgilerini çektikleri belirlenmiştir.

Yürütülen bu araştırma sonucunda elde edilen bulgularla hem kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması hem de araştırmacıların araştırma süreçlerine katkı sağlaması amaçlanmıştır. Çalışmada günümüz gençlerinin kültürel miras bilincini artıracak önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras, Safranbolu, Kuşak, Z Kuşağı

ABSTRACT

When the world history is examined, it is known that the differences between generations include changes according to the time and geography in which they lived. It is seen that there are significant differences between the generations that have seen war and the generations that have seen technology. The Z generation, which is accepted as the technological generation of the world and formed the youth after 2000, is the most popular generation type of recent times. In the globalizing world where everything is consumed rapidly, generations that have a sense of history and know their cultural roots are of great importance for nations. It is the Z generation, which constitutes today's youth, who will best carry the cultural heritage values, which are a reflection of the past, to the future and will contribute to the continuation of humanity. In this respect, it is aimed to study in the city of Safranbolu, which has a historical texture, in which the Z generation is taken as a criterion. In this study, it is aimed to make a concrete contribution to the literature by investigating the cultural heritage perception and perspective of the Z generation in Safranbolu, a world heritage city. As a result of the findings obtained from the study, it was observed that the young people first heard about the cultural heritage during the school period. It has been determined that popular cultural items, which are frequently used in visual and audio media, are among the cultural heritage values that attract their attention.

With the findings obtained as a result of this research, it is aimed both to transfer the cultural heritage to future generations and to contribute to the research processes of the researchers. In the study, suggestions that will increase the cultural heritage awareness of today's youth are included.

Keywords: Cultural Heritage, Safranbolu, Generation, Generation Z

Giriş

Dünya tarihi incelendiğinde kuşaklar arası farklılıkların yaşadığı zaman ve coğrafyaya göre değişiklikler içerdiği bilinmektedir. Savaş gören kuşaklar ile teknoloji gören kuşaklar arasında belirgin farklılıkların olduğu bilinmektedir. Teknolojinin kucağına doğan (URL-1) ve teknoloji ile içiçe olan Z kuşağı son dönemlerin en popüler kuşak türüdür. 2000-2021 yılları arasında doğan Z kuşağı, teknolojiyi hızlı biçimde kavrayan dünya zevklerine düşkün, işlerini kısa zamanda ve titiz şekilde yerine getiren davranış özellikleriyle dikkat çekmektedir (Kayıkçı ve Bozkurt, 2018, s. 55). Z kuşağı diğer jenerasyonlardan farklı özelliklere ve düşünce yapısına sahiptir. Bu kuşağını önceki kuşaklardan ayıran en önemli farklardan birisi, değişimin çok hızlı ve kırılmalar şeklinde yaşandığı bir zamanda dünyaya gelmeleri olarak gösterilmektedir (Taş ve Demirdöğmez, 2017, s. 1037).

Teknolojinin hızlı gelişimi toplumları zorunlu bir değişime sürüklemiş ve toplumsal yapıda bir takım farklılıklara neden olmuştur. Yaşanan değişim ve dönüşüm kültürel yapıda da önemli etkiler oluşturmaktadır. İnsanlar değişime uyum sağlamak ve kültürel miras değerleri zamanla tahrip olmaktan ya da unutulup gitmektedir. Kültürel miras unsurlarının yok olması ya da tahrip olması durumunda benzersiz ve özel olmalarından dolayı yeniden yerine konulması olanaksızdır. Bu değerlerin yitip gitmesi ya da azalması, toplumdaki dayanışma ve iletişimi zayıflatmakta, giderek kimlik bunalımı ya da bir yere ait olamama hissini ortaya çıkarmaktadır. Kültürel mirasın korunması, ülkelerin kimlik sorunları tartışmalarının temelini oluştururken, söz konusu değerlerin insanlığın ortak mirası olduğu, farklı bir ifade ile sınır ötesi özelliğe sahip olduğu ve bu çerçevede korunmaları gerektiği de unutulmamalıdır (Yıldız ve Derman, 2017). Kültürel miras geçmişle günümüz arasında bağlantı kurarak, içinde yaşanılan dünyaya ve kültüre bir temel oluşturur ve geleceğin yapılanmasında sağlam bir referans verirken manevi bakımdan da insan yaşamlarını zenginleştirir (Ünal, 2014, s. 11).

Her şeyin hızla tüketildiği küreselleşen dünyada tarih bilinci oluşmuş, kültürel köklerini iyi tanıyan kuşaklar uluslar açısından büyük önem arz etmektedir. Özellikle genç kuşağa bu kültürel değerleri koruma ve sahip çıkma konusunda önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu bakımdan bugünün gençleri olan Z kuşağı ölçüt alınarak Safranbolu kentinde çalışma yapılması amaçlanmıştır.

KUŞAK KAVRAMI VE Z KUŞAĞI

Kültürel miras bağlamında Z kuşağı esas alınan bu çalışmada öncelikle kuşak kavramına değinilmektedir. Hemen hemen aynı zamanda doğmuş ve aralarında kan bağı bulunmayan ancak yaşadıkları devrin etkisiyle benzer tutum, davranış, düşünce yapısına sahip olan bireyler aynı kuşak mensubu olarak ifade edilmektedir (Akduman ve Hatipoğlu, 2021, s. 204). Mannheim (1952)'e göre kuşak, “belirli bir yaş süresini ve yaşam döneminde önemli tarihsel ve sosyal olayları paylaşan sosyal yapılar” olarak yorumlanmıştır (Aydın, 2020, s. 20). Farklı bir yorumda kuşaklar, doğum tarihlerine göre ilerleyen süreçte tecrübelerini paylaşan, devrin önemli olaylarından etkilenen ya da etkileyen bir öbek insan olarak tanımlanmaktadır (Sarıoğlu ve Özgen, 2017, s. 244). Kuşakları şekillendiren farklı faktörler vardır. Listenin başında da genellikle ekonomik felaketler, savaşlar, krizler gibi olağanüstü olaylar yer almaktadır. Ayrıca moda, teknoloji, tanınmış kişiler, filmler ve müzikler bireylerin zihinlerini henüz genç yaşlarda etkileyen kriterlerdir (Akduman ve Hatipoğlu, 2021, s. 205).

Tarihsel süreç içinde yaşanan dönemin önemli olaylarından etkilenen farklı kuşak sınıfları ortaya çıkmıştır. Kuşakları kesin yıl çizgileriyle ayırt etmek tam mümkün olmasada genel olarak kabul gören yıllarıyla beraber açıklamak mümkündür (Savaş ve Karataş, 2019, s. 226). Kuşak kavramı ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar incelendiğinde altı değişik kuşaktan bahsedilmektedir. Bu kuşaklar: Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması Kuşağı, X Kuşağı, Y Kuşağı, Z Kuşağı ve Alfa kuşağıdır (Demirel,2021: 1802). Belirli zaman dilimlerinde ortaya çıkan bu kuşaklar incelendiğinde değişik karakteristik özellikler sergilendiği görülmektedir. Kuşak çeşitleri ve özellikleri ise şu şekilde tanımlanmıştır.

Gelenekselci (Sessiz Kuşak 1925 -1945): Bu terim kimi kaynaklarda sessiz kuşak veya erişkin (matures) kuşak olarak da isimlendirilmektedir. Genellikle 1925 ve 1945 tarihleri arasında doğan kuşağı ifade etmektedir. Bu dönemde yaşanan bazı önemli olaylardan kaynaklanan baskılar nedeniyle, gelenekselciler emin olmadıkları konulara karşı daha tedbirli davranmaktadırlar.

Ayrıca bu jenerasyon risk alma konusunda isteksiz tavır sergilemektedir (Adıgüzel vd., 2014, s. 171).

Bebek Patlaması Kuşağı (1946 -1964): Ekonomik Büyüme Kuşağı ya da Soğuk Savaş Kuşağı olarak da bilinen bu jenerasyon 1946- 1964 tarihleri arasında doğan grubu ifade eder. Bu kuşağa ayrıca aynı evde önce çocuklarına, daha sonra yaşlanan ana-babalarına baktıkları için ‘Sandviç Kuşağı’ şeklinde de tanımlanmaktadır. Üç nesil aynı çatı altında yaşamlarını sürdüren bu kuşak bireyleri hem gelenekselci hem de yeniliğe açık uyumlu bireylerdir (Üstün ve Taş, 2021, s. 254).

X Kuşağı (1965-1979): X kuşağı mensupları 1965 ile 1979 tarihleri arasında doğan kişilerdir. X kuşağı doğum kontrolünün fazlaştığı ve yasal kürtaj gibi konularda yaşanan gelişmelerden ötürü kuşaklar içinde en az üyeye sahip olan kuşaktır. X kuşağı, savaş sonrası döneme denk geldiği için ekonomik gerileme gibi durumlardan olumsuz yönde etkilenmişler ve bu sebepten de “kayıp kuşak” olarak da isimlendirilmiştir (Bilgili ve Çetin, 2019, s. 137).

Y Kuşağı (1980-2000): 1980 ve 2000 yılları arasında doğan bu kuşak, nexters veya millenial olarak da isimlendirilmektedir (Yelven ve Uyar, 2018, s. 152). Y kuşağı, doğal afetlerin ve terörizm yaşandığı AIDS, obezite gibi hastalıkların endişe edilecek duruma geldiği bir süreçte yetişmişlerdir. Ayrıca bu dönem teknolojik, siyasi ve ekonomik değişimlerin önceki dönemlere nazaran çok daha hızlı olduğu bir zaman dilimi olmuştur (Kuyucu, 2017, s. 851).

Z Kuşağı (2000 ve sonrası): 2000 ve sonrasındaki tarihler arasında dünyaya gelmiş kişiler Z kuşağını oluşturmaktadır. Bu bireyler “Kuşak I”, “Next Generation” “İnternet Kuşağı”, ya da “İ Gen” gibi isimlerle de adlandırılmaktadır. Bunun yanı sıra bu jenerasyonun mensuplarına verilen bir başka isim ise “Instant Online” (Her daim aktif) kuşağıdır (Sucu, 2021, s. 850). Araştırmacılar Z kuşağı hakkında günümüze kadar pek çok tanım yapmışlardır. Bu tanımlardan birine göre Z kuşağı; “Milenyum civarında doğmuş, internetsiz bir dünyayı tanımayan, sosyal ağları aktif kullanan ve asıl iletişim kanalı olarak kabul eden, küresel dünyadan haberdar, esnek düşünebilen, farklı kültürlerle toleranslı, elektronik cihazlara karşı gelişmiş becerileri olan, hızlı karar verebilen, duygusal yetersizliklere sahip gençlerdir.” (Ziyagil, 2021, s. 118) şeklinde ifade edilmiştir.

Z kuşağının genel anlamda pek çok özelliğe sahiptir. Bu kuşağa en çok vurgu yapılan niteliği onların “ilk, gerçek dijital ve küresel nesil” olmalarıdır

(Görmez, 2021, s. 511). Z kuşağı mensupları yaratıcıdır; yaratıcı faaliyetleri, değişimi, dönüşümü ve yenilikleri severler. Hızlı, pratik, sonuç odaklı ve işbirlikçidirler. Katılımcı, aktif olma eğilimindedirler ve edilgen olmayı reddederler (Aslan, 2019, s. 33). Teknoloji kanalıyla bilgiye ulaşma kapasiteleri, oldukça yüksektir. Erken yaşta eğitim yaşamına başlayan Z kuşağı daha hızlı zihinsel gelişim göstermektedir. X ve Y kuşaklarına nazaran bireycilikleri daha kuvvetlidir. Sosyalleşme yollarının en belirginini, sosyal medyadır. Dijital çağın çocukları olarak kabul edilen Z kuşağının aynı anda birden fazla işi yapabilme kabiliyetlerine sahip olduğu bilinmektedir. Z kuşağı, taşınabilir, giyilebilir vb. teknoloji ürünlerini günlük yaşamının vazgeçilmez bir parçası durumuna getirmiştir (Taş ve diğerleri, 2017, s. 1036).

Alfa Kuşağı (2011 ve sonrası): Alfalar kuşağının tamamı 21'inci yüzyılda doğmuş kişileri kapsayacak ilk kuşaktır. Mc Caskey'in belirttiği üzere alfa kuşağı potansiyel olarak "şimdiye kadar ki en resmi eğitilmiş nesil, şimdiye kadar ki en teknolojik gelişmeler tarafından gelişimi sağlanan nesil ve şimdiye kadar dünyanın en zengin nesli" olarak ifade edilmektedir (Kayıkçı ve Bozkurt, 2018, s. 56).

KUŞAKLARIN KÜLTÜREL MİRAS İLİŞKİSİ

Teknolojiye bağlı olarak sürekli değişim ve dönüşüm içinde olan modern dünyada geçmişle bağ kurmamızı sağlayan en önemli öğelerden biri kültürel mirastır (Öztürk, vd., 2021a). Kültürel miras toplum içinde bütünlük sağlama, tarihe ışık tutma ve geleceği doğru inşa etme gibi önemli görevler üstlendiğinden birçok araştırmaya konu edilmiş bir kavramdır. Son yıllarda kültür ve kültürel miras en yaygın kullanılan terimler arasında yer almaktadır. Kültür ve kültürel miras birbirini ile özdeşleşmiş iki önemli kavramdır (Öztürk vd., 2020). Kültürel mirasın bir parçası olan ve temelini oluşturan kültür; literatürde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Kültür; "bir bölgenin, ülkenin ya da bir topluluğun geçmişten günümüze kadar süregelen örf, adet, gelenek, görenek, inanış, düşünce ve yaşam biçimleri, el sanatları, sanat eserleri, eğitim faaliyetleri, beslenme özellikleri ve tarihi açıdan değere sahip varlıklar gibi pek çok unsuru kapsayan bir kavramdır" (Diker ve Deniz, 2017, s. 1). Farklı bir tanımda "kültür, toplumdaki geçmiş davranışların biriktirilerek aktarılan sonuçları" şeklinde yorumlanmıştır (Turan, 2010, s. 17). Kültür maddi ve manevi olmak üzere iki kategori de değerlendirilmektedir. Maddi kültür araç-gereç, bina gibi unsurları kapsarken manevi

unsur ise gelenek, görenek, norm, inanç gibi unsurları kapsamaktadır.

Kültür ve miras iç içe geçmiş terimler olduğundan kültürel mirasa, “kültürün somutlaşmış, nesneleşmiş veya kavramlaşmış yapılarının özü” denilmektedir. (Koçak ve Can, 2018:151). Kültürel miras ise; “geçmişten miras alınan ve değişik gerekçelerle geleceğe miras bırakılmak istenen, fiziksel olarak varlığı olan ve insanlar tarafından yapılmış her türlü eserler ile bir topluma ait değerler bütünüdür” (Sağ ve Ünal, 2019, s. 1551).

Kuşaktan kuşağa milli kültür unsurlarının, toplumun yaratıcılığı ve kültürlerarası etkileşimin iletilmesi yoluyla ortaya çıkan kültürel miras, evrensel değer niteliğine sahip ve toplum tarafından oluşturulmuş eserlere verilen genel isimdir (Atak, vd., 2017, s. 1397). Farklı bir yorumda ise kültürel miras geçmişin izlerini günümüze aktaran tarih boyunca farklı uygarlıklar tarafından oluşturulmuş kültür varlıklarıdır (Süer, 2021: 481; Öztürk, vd., 2019a). Kültürel mirası oluşturan değerler somut ve somut olmayan değerler olarak iki gruba ayrılmıştır. Fiziksel yapıya sahip, insan eliyle üretilmiş eserler somut kültürel mirası oluştururken örf, adet gibi unsurlar somut olmayan mirası oluşturmaktadır.

Kültürel miras uluslar açısından büyük önem taşıyan değerlerdir (Öztürk vd., 2021b). Kuşaklar arası kültürel ve tarihi miras ürünlerinin iletilmesinde köprü olma görevini yerine getiren kültürel miras, ulusal benlik oluşturulmasında da önemli rol oynayan, sınırlı kaynak özelliğe sahip öğelerdir (Kiper, 2004, s. 14). Günümüzde teknolojinin hızla geliştiği ve aktif olarak kullanıldığı dünya da geleceğin doğru yapılanmasında rehber niteliği taşımaktadır.

Teknolojinin gelişimi ile beraber yaşamı kolaylaştıran pek çok önemli kazanım elde edilse de (Yılmaz ve Işınkaralar, 2021) toplumsal yapıyı etkileyen bazı olumsuz değişimler de yaşanmaktadır. Özellikle genç nesil kültürel kimliklerinden uzak, kültürel miras değerlerine yabancı ve geçmişle bugünü ilişkilendiremeyen bir hayat sürdürmektedir. Sosyal medyanın gelişmesi ile birlikte ziyaret edilmeden gönderilen mesajlar buna örnek verilebilir. Bu da toplumsal yapıda birtakım bozulmalara neden olmaktadır. Toplumsal yapının bozulmasıyla beraber kültürel miras değerleri zamanla yitip gitmekte ve kültürel anlamda yoksullaşma yaşanmaktadır. Geleceğin doğru yapılanmasında kültürel miras değerleri ve genç kuşak büyük önem taşımaktadır. Çünkü yapısında her zaman gençlik olgusu hâkim olan bir toplum, sürekli bir dinamizm, alışkanlık

arayışı, değişim ve yenilik arzusu içerisindedir. Gençler içinde sosyal yapıları devamlı kılmak onları biçimlendirmek ve benimsetmek için gelenekler önemli bir faktördür (Çelepi, 2016, s. 20). Kültürel miras, geçmiş, bugün ve gelecek arasında irtibat kurmayı hedeflemektedir. Bu bağlantıyı en rahat kurabilecek grup gençlerdir (Oğuz, vd., 2013, s. 73; Öztürk, vd., 2019b). Bu açıdan toplum nüfusun önemli bir kısmını oluşturan gençler UNESCO tarafından desteklenmektedir. UNESCO'nun öncelikli gruplarından biri olan gençler eğitime/değişime rahat uyum sağlayabilmeleri, toplum içinde katkı sağlama potansiyelleri öne çıkmaktadırlar. Gençlerin iletişime açıklıkları yenilikçi düşünceleri onları UNESCO projeleri ve etkinliklerinde önemli ortaklarından biri durumuna getirmektedir (Oğuz, vd.,2013, s. 73).

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın materyalini Safranbolu kentinde yaşayan 2000 ve sonrası doğumlu gençler oluşturmaktadır. Safranbolu kenti Batı Karadeniz bölgesinde yer alan Karabük iline bağlı en gelişmiş ve en büyük ilçesidir (Resim 1). Kent kuzeyini dağlara, yaslanmış, güneyinden ise araç çayı geçen, kanyonlar üstünde kurulu bir coğrafyadadır (Anonim, 2011, s.11). Coğrafi konumu nedeniyle tarih boyunca yer aldığı bölgenin ticari, askeri ve idari merkezi olmuştur (Tunçözgür, 2012, s. 15).

Resim 1: Safranbolu kentinden genel bir görünüm

Safranbolu tarihsel süreç içinde sahip olduğu kültürel varlıkları aslı bozulmadan günümüze kadar taşımış önemli kentlerden biridir. Safranbolu kültür varlıkları bakımından da oldukça zengin bir yerleşim yeridir. Eski çarşı kent merkezinde 1.008 adet tarihi eser tescil edilmiştir. Bunlar; 25 cami, 1 özel müze, 5 türbe, 5 hamam, 8 tarihi çeşme, 3 han, 1 güneş saati, 1 tarihî saat kulesi ile yüzlerce ev ve konaktır. Bunların dışında höyükler, tarihî köprüler ve kaya mezarları da bulunmaktadır (URL-2). Safranbolu'nun kültürel varlıklar içinde en çekici olanı tarihi evleridir (Resim 2). Safranbolu evleri, 18 ve 19 yy. Türk toplumunun kültürünü, geçmişini, ekonomisini, teknolojisini ve yaşama biçimini yansıtan en önemli örneklerden biridir (Özdemir, 2013, s. 135). Tarihi evleri, han ve hamamları, tarihi dokusu, gelenek ve görenekleriyle bir müze kent olan Safranbolu yıl boyunca yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çeken önemli bir miras şehridir.

Resim 2: Geleneksel Safranbolu evi

Safranbolu kentinde Z kuşağının kültürel miras algısı araştırılan bu çalışmada da nitel veri toplama tekniklerinden gözlem ve derinlemesine mülakat tekniği uygulanmış ve arşiv/doküman taraması yapılmıştır. Araştırmada veri

toplama aracı olarak “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Görüşmeye ilişkin sorulara etik kurul onayı alınmıştır. Etik kurul raporu alınan ve araştırmacılar tarafından geliştirilen sorular katılımcılara yöneltilmiştir. İki aşamalı olan soruların ilk bölümünde katılımcıların demografik yapılarına ait olan 4 soru, ikinci bölümde ise araştırma alanı ile ilgili 6 soruya yanıt aranmıştır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde Safranbolu kentinde yapılan görüşmelere ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Görüşmeler 01 Nisan- 30 Mayıs 2022 tarihleri arasında Safranbolu kentinde yaşayan ya da yerleşik olmayan 2000 ve sonrası lise ve üniversite öğrencileri arasında yapılmıştır. Covid-19 sebebiyle yalnızca 80 kişi görüşmeyi kabul etmiş, 63 kişi ile yapılan görüşme değerlendirilmeye alınmıştır. Görüşmelere ilişkin bulgulara ait yanıtlar tablolar haline dönüştürülerek yorumlanmıştır.

Görüşmeye katılım sağlayanların demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, doğum yeri, eğitim) ile frekans ve yüzdelik oranlarına ilişkin veriler elde edilmiştir (Tablo 1). Elde edilen veriler doğrultusunda açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin dağılımı (n = 63)

Araştırmaya katılan Kişilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Değerlendirmeler			
Değişkenler	Grup	Frekans Değeri	(%)
Yaş	15-17	23	36,50
	18-20	28	44,45
	21-22	12	19,05
Doğum Yeri	Safranbolu	45	71,42
	Safranbolu Dışı	18	28,58
Eğitim	Lise	35	55,56
	Üniversite	28	44,44
Cinsiyet	Kadın	40	63,50
	Erkek	23	36,50

Örneklem grubunun demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1’de incelenmiştir. Alınan sonuçlara göre bu araştırmaya katılanların % 36,50’i 15-17

yaş aralığının da, % 44,45'i 18-20 yaş aralığının da, % 19,05'i 21-22 yaş aralığındadır. Örneklem grubunun doğum yerine göre dağılımına bakıldığında % 71,42'i Safranbolu, % 28,58'i Safranbolu dışı olduğu görülmektedir.

Örneklem grubunun eğitime göre incelendiğinde % 55,56'ı lise, % 44,44 üniversiteli öğrenci grubunun oluşturduğunu görmekteyiz. Araştırmaya katılanların cinsiyet durumuna bakıldığında ise % 63,50'i kadın, % 36,50'nin erkek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2: Kültürel miras kelimesini ilk ne zaman ve nerede duydunuz?

	Görüşülenler	Bulgular
Kültürel miras kelimesini ilk ne zaman ve nerede duydunuz?	G1, G3, G4, G5, G6, G8, G9, G10, G12, G13, G14, G15, G16, G18, G19, G20, G21, G23, G24, G25, G26, G28, G30, G31, G32, G33, G35, G36, G38, G39, G41, G44, G42, G47, G54, G55, G56, G57, G58, G59, G60, G61, G62	Okul
	G2, G11, G43, G48,	Aile
	G17, G22, G27, G29, G34, G37, G40, G45,	Sosyal çevre
	G7, G46, G49, G50, G51, G52, G53, G63	Fikrim yok

Tabloda yer alan verilere göre görüşme yapılan katılımcıların kültürel mirası ilk olarak % 68,25'i (43) okulda, % 6,34'ü (4) ailede, % 14,30'u (9) sosyal çevresinde, % 11,11'nin (7) herhangi bir yerde duymadığı tespit edilmiştir. Görüşmeye ilişkin bazı cevaplar şunlardır;

G1: “..lise dönemi, okulda....”

G4: “..ilkokulda sosyal bilgiler dersinde duydum..”

G11: “..ailemden Safranbolu gezimde ve farklı tarihi gezilerde duydum..”

G19: “..ilkokulda hayat bilgisi dersinde duydum...”

G22: “.. evet mozaik müzesine gittiğimde duydum..”

G34: “..Safranbolu gezisinde duydum....”

G43: “..ailemden ilkokul zamanlarında...”

G52: “ duymadım..”

G63: “.. hayır duymadım, şimdi duyuyorum...”

Tablo 3: Kültürel miras denilince aklınıza neler geliyor?

	Görüşülenler	Bulgular
1. Kültürel miras denilince aklınıza neler geliyor?	G2, G9, G15, G16, G19, G20, G21, G22, G23, G26, G27, G29, G34, G36, G40, G47, G48, G54, G60, G62	Somut kültürel miras
	G1, G6, G7, G8, G11, G12, G13, G17, G24, G25, G30, G31, G33, G35, G37, G38, G42, G43, G44, G55, G56, G57, G58, G59, G61,	Somut olmayan kültürel miras
	G3, G4, G5, G10, G14, G18, G28, G32, G39, G41, G45	Her ikisi (somut ve somut olmayan kültürel miras)
	G46, G49, G50, G51, G52, G53, G63	Fikrim yok

Tabloda yer alan verilere göre görüşme yapılan katılımcıların kültürel miras denilince aklına % 31,75’ü (20) somut kültürel miras , % 39,68’i (25), somut olmayan kültürel miras , % 17,46’nın (11) hem somut hem de somut olmayan kültürel mirasın akıllarına geldiği, % 11,11’ nin (7) fikrinin olmadığı belirlenmiştir. Görüşmeye ilişkin bazı cevaplar şunlardır;

G14: “..gelenek, görenek, mimari yapılar...”

G18: “..gelenek, görenek, tarihi yapılar ve yemekler...”

G27: “..tarihi yapılar...”

G32: “..örf, adet, eşya ve kurallar...”

G47: “..tarihi yapılar...”

Tablo 4: Aşağıdaki UNESCO dünya miras listesine girmiş kültürel miras değerlerinden hangisi ilginizi çekiyor?

	Görüşülenler	Bulgular
Aşağıdaki kültürel miras değerlerinden hangisi ilginizi çekiyor?	G1, G21, G23, G26, G27, G29, G30, G32, G33, G36, G38, G50, G62,	Safranbolu Evleri, Göbekli Tepe, Nemrut Dağı, Efes, Aphrodisias, Hattuşaş Hitit Başkenti
	G31	Salonga Ulusal Parkı
	G7, G24, G34, G35, G46, G49, G51, G52, G56	Yöresel yemekler, Türk kahvesi içme geleneği, Mevlevi gösterileri, nevrüz, meddahlık,
	G2, G3, G4, G5, G6, G8, G9, G10, G11, G12, G13, G14, G15, G16, G17, G18, G19, G20, G22, G25, G28, G37, G39, G40, G41, G42, G43, G44, G45, G47, G48, G53, G54, G55, G57, G58, G59, G60, G61, G63	Safranbolu Evleri, Göbekli Tepe, Nemrut Dağı, Efes, Aphrodisias, Hattuşaş Hitit Başkenti, Yöresel yemekler, Türk kahvesi içme geleneği, Mevlevi gösterileri, nevrüz, meddahlık,

Tabloda yer alan verilere göre görüşme yapılan katılımcıların UNESCO dünya miras listesine girmiş kültürel değerlerden % 20,63'ü (13) somut kültürel miras ,% 1,58'u (1) yurt dışı somut kültürel miras , % 14,30'u (9), somut olmayan kültürel miras , % 63,49'nun (40) hem somut hem de somut olmayan kültürel miras değerlerine ilgi duyduğu tespit edilmiştir. Görüşmeye ilişkin bazı cevaplar şunlardır;

G3: “..Safranbolu evleri, Türk kahvesi içme geleneği, nevrüz, Efes..”

G7: “..yöresel tatlar, Türk kahvesi, nevrüz..”

G16: “..Göbekli tepe, Türk kahvesi, nevrüz..”

G29: “..Safranbolu evleri, göbekli tepe, Efes Hattuşaş başkenti..”

G44: “..Safranbolu evleri, Türk kahvesi, yöresel tatlar..”

Tablo 5: Kültürel mirası korumak için sizce neler yapılmalı?

	Görüşülenler	Bulgular
Kültüre mirası korumak için sizce neler yapılmalı?	G3, G5, G6, G7, G13, G15, G17, G18, G20, G21, G22, G23, G24, G25, G26, G29, G30, G31, G33, G34, G36, G37, G39, G45, G46, G48, G50, G52, G53, G54, G55, G56, G57, G58, G59, G60, G63	Eğitimler verilmeli, insanlar bilinçlendirilmeli, koruma altına alınmalı
	G1, G2, G9, G10, G12, G14, G16, G19, G27, G28, G40, G41, G42, G44, G51, G62	Devlet desteği verilmeli kaynak aktarılmalı, bakım onarım, restorasyon çalışmaları, zarar verenlere cezai yaptırım uygulanmalı
	G4, G8, G11, G32, G35, G38, G43, G47, G49, G61	Çeşitli kurslar, seminerler düzenlenmeli

Tabloda yer alan verilere göre görüşme yapılan katılımcıların kültürel mirası koruma konusunda % 58,73’ü (37) eğitimin, bilinçlendirmenin, tanıtımın önemli olduğu,, % 25,39 ‘u (16), devlet desteği, restorasyon ve cezai yaptırımların önemli olduğu, % 15,88’nin (10) ise kurs ve seminerlerin düzenlenmesi hususunda cevaplar verdiği tespit edilmiştir. Görüşmeye ilişkin bazı cevaplar şunlardır;

G20: “..insanlar bilinçlendirilmeli..”

G27: “..bakım, onarım..”

G44: “..usulüne uygun restorasyon yapılmalı..”

G47: “..seminerler düzenlenmeli..”

G51: “ devlet destek vermeli..”

Tablo 6: Kültürel miras hakkında çevrenizden ya da aile büyüklerinizden herhangi bir bilgi veya anı paylaşımı oldu mu?

	Görüşülenler	Bulgular
Kültürel miras hakkında çevrenizden ya da aile büyüklerinizden herhangi bir bilgi veya anı paylaşımı oldu mu?	G2, G3, G4, G10, G11, G12, G13, G14, G19, G20, G22, G23, G26, G31, G32, G33, G37, G39, G40, G41, G42, G43, G46, G47, G48, G53, G55, G57, G58, G59, G60, G61,	Evet
	G1, G5, G6, G7, G8, G9, G15, G16, G17, G18, G21, G24, G25, G27, G28, G29, G30, G34, G35, G36, G38, G44, G45, G49, G50, G51, G52, G54, G56, G62, G63	Hayır

Tabloda yer alan verilere göre görüşme yapılan katılımcıların kültürel miras hakkında çevrenizden ya da aile büyüklerinden anı paylaşımı oldu mu sorusuna % 50,80’i (32) evet , % 49,20’i (31), hayır cevabı verdiği tespit edilmiştir. Görüşmeye ilişkin bazı cevaplar şunlardır;

G30: “..hayır bir bilgi paylaşımı olmadı..”

G37: “..Cinci hanının cinci hoca tarafından yaptırıldığını duymuştum..”

G41: “..hemen hemen her aile büyüğünden duyuyoruz..”

G50: “..duymadım ..”

G57: “..ailemden oldu..”

Tablo 7: Safranbolu kenti dünya kültürel miras listesine girdi mi? girdi ise hangi tarihte?

	Görüşülenler	Bulgular
Safranbolu kenti dünya kültürel miras listesine girdi mi? girdi ise hangi tarihte?	G2, G4, G5, G6, G8, G9, G11, G14, G15, G17, G18, G19, G20, G21, G30, G32, G35, G37, G40, G44, G45,	Biliyorum
	G3, G7, G13, G16, G22, G27, G28, G31, G38, G49, G51,	Bilmiyorum
	G1, G10, G12, G23, G24, G25, G26, G29, G33, G34, G36, G39, G41, G42, G43, G46, G47, G48, G50, G52, G53, G54, G55, G56, G57, G58, G59, G60, G61, G62, G63	Biliyorum, girdiği tarihi bilmiyorum

Tabloda yer alan verilere göre görüşme yapılan katılımcıların Safranbolu kenti dünya kültürel miras listesine girdi mi girdi ise hangi tarihte sorusuna % 33,33'ü (21) girdiği ve tarihini bildiği, 17,47'nin (11), bilmediği, % 49,20'nin (31) UNESCO miras listesine girdiğini ancak tarihi hakkında bilgi sahibi olmadığına dair cevap verdiği tespit edilmiştir. Görüşmeye ilişkin bazı cevaplar şunlardır;

G21: “..17 Aralık 1994..”

G27: “ *bilmiyorum..*”

G39: “..girdi ama tarihi bilmiyorum..”

G45: “ *evet, 1994 tarihinde girdi..*”

G53: “*evet, girdi ancak tarihi bilmiyorum..*”

SONUÇ VE ÖNERİLER

Son dönemlerde gelişen teknoloji yaşamımızın her alanında geniş yer kaplamaktadır. Günlük kullanım eşyalarından, ulaştırma, iletişim, sağlık, eğitim gibi birçok alanda büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Teknolojinin sağladığı imkânlar yaşam koşullarını kolaylaştırır da toplumsal olarak bir takım olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Sürekli değişen yaşam koşulları kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması konusunda tehdit oluşturmaktadır. Bireyler kültürel değerden uzaklaşmakta ve bu da kültürel yoksullaşma sebep olmaktadır. Kültürel miras unsurları gelecek kuşaklar için arşiv niteliği taşıdığından dolayı oldukça önemli değerlerdir. Her şeyin hızla tüketildiği küreselleşen dünyada tarih bilinci oluşmuş, kültürel köklerini iyi tanıyan kuşaklar uluslar açısından büyük önem arz etmektedir. Geleceğe yön veren gençler kültürel miras hakkında bilinçlendirilerek geleceğin doğru yapılmasına katkı sağlanmalıdır.

Kültürel mirasın gelecek kuşaklara iletilmesi hususunda gençlere büyük görevler düşmektedir. Bu bakımdan önemli bir miras kenti olan Safranbolu'da Z kuşağının kültürel miras algısının araştırıldığı bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular maddeler halinde verilmiştir;

- Çalışmada görüşülen örneklem grubu içerisinde (%55) lise öğrenimi gören kitlenin «kültürel miras» kelimesini üniversitede eğitim görenlere kıyasla daha az bilgi sahibi olduğu gözlemlenmiştir.

- Kız öğrencilerin (% 63) erkek öğrencilere (%37) oranla kültürel miras hakkında daha çok fikir sahibi olduğu belirlenmiştir.

- Araştırmaya katılan gençlerin (% 68) kültürel miras kelimesini ilk olarak okul döneminde duydukları, kısmen ise aile ve sosyal çevrede duydukları saptanmıştır.

- Çalışmaya katılan örneklem grubun (%39) bir oranla kültürel miras denildiğinde ilk olarak gelenek ve göreneklerin akıllarına geldiği belirlenmiştir. Kalan katılımcıların ise somut kültürel miras öğeleri ile hem somut hem de somut olmayan miras değerleri akıllarına gelmektedir.

- Elde edilen bulgular da somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerinin (%63) yüksek bir oranla katılımcıların dikkatini çektiği gözlemlenmiştir. Bunların içinde görsel ve işitsel medyada yer alan popüler kültür öğeleri daha çok ilgilerini çekmektedir (Safranbolu evleri, Göbekli tepe, Türk kahvesi içme geleneği, Efes, nevruz vb.). Farklı ülkelerin kültür öğeleri konusunda da fikir sahibi olmadıkları tespit edilmiştir

- Kültürel mirasın korunması konusunda eğitimin önemli olduğu ve özellikle küçük yaşlardan itibaren bilinçlendirme yapılması gerektiği, ayrıca devlet desteğinin önemli olduğunu katılımcılar ifade etmişlerdir. Bakım onarım çalışmaları yapılırken zarar vermeden aslına uygun restore edilmesi gerekliliği vurgulanmış bunun yanında tanıtımında önemli bir etken olduğunu, sosyal medyanın aktif olarak kullanılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

- Katılımcılarının (%51)'i aile büyükleri ya da çevrelerinden kültürel miras hakkında bir şeyler duyduklarını, bu duyanların da genellikle Safranbolu'da sabit yaşayan örneklem grup olduğu tespit edilmiştir. Hayır, cevabı verenlerin ise yüksek oranda Safranbolu'da yerleşik olarak oturmayan örneklem grubunu oluşturdukları gözlemlenmiştir

- Katılımcıların tamamına yakını Safranbolu kentinin UNESCO dünya miras şehirleri arasına girdiği bilincinde ancak birçoğunun listeye alındığı tarihi hatırlamadıkları veya bilmedikleri tespit edilmiştir.

Öneriler

Kültürel mirasın korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasında toplumun tüm üyelerine büyük görev düşmektedir. Özellikle geleceğin emanetçi olan gençlere bu konuda daha çok sorumluluk düşmektedir. Araştırmamızı konumuzu oluşturan z kuşağının kültürel miras bilincini artırmak ve farkındalık oluşturmak için bazı öneriler verilmiştir. Bu öneriler maddeler şeklinde sıralanmıştır;

- Araştırma alanında gençlerde kültürel miras bilinci oluşturacak projeler yapılmalıdır. Lise dengi okullarda kültürel miras konulu söyleşiler yapılmalı bu projelerde gençlere sorumluluklar verilerek farkındalıkları artırılmalıdır.
- Elde edilen bulgular neticesinde tanıtımın genç kuşak üzerinde önemli etkileri olduğu tespit edilmiştir. Bu sebepten çalışma alanında yeni kuşağın dikkatini çekecek kültürel miras konulu kısa tanıtım filmleri çekilmeli, Safranbolu kentinin belirli noktalarında gösterilerek farkındalık oluşturulmalıdır. Özellikle tanıtım konusunda sosyal medya aktif olarak kullanılmalıdır.
- Safranbolu kentinde, lise seviyesindeki öğrencilerle kültürel miras değerlerinin yoğun olarak bulunduğu bölgelere okul gezileri düzenlenmelidir.
- Çalışma alanında bulunan tarihi değerlerimizin sergilendiği müzelere dikkat çekmek için ilkokuldan üniversite düzeyine kadar tüm öğrencilere ücretsiz giriş kartları verilmelidir. Bu sayede yaşamış oldukları kenti daha iyi tanıma fırsatı elde etmeleri sağlanacaktır.
- YÖK tüm üniversitelerde kültürel mirası ortak ders kapsamına alarak yeni kuşağın kültürünü okul sıralarında öğrenmesine fırsat sağlamalıdır.

Etik Beyan

“Z Kuşağının Kültürel Miras Algısı: Safranbolu Örneği” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu çalışmanın etik kurul kararı; *Karabük Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu*'nun 11/05/2022 tarih ve 2022/04 sayılı kararıyla alınmıştır. Makale, Etik Kuralları Yayın Etiği Komitesinin (Committee on Publication Ethics-COPE) yazar, hakem ve editörler için belirtilen kurallardan yararlanılarak oluşturulmuş olan Anasay dergisi etik kuralları çerçevesinde yazılmıştır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, O., Batur, Z. H. ve Ekşili, N. (2014). Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı İle Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı,19, s: 165-182.

Akduman, G. ve Hatipoğlu, Z. (2021). Kim Bu Z Kuşağı? *Konferans Bildirisi*. 5 (9), 203- 226.

Anonim, (2011). *Safranbolu Doğal Yürüyüş Parkurları*, Safranbolu Kaymakamlığı, Safranbolu

Aslan, O. (2019). Z Kuşağı Çocuklarının Matematik Öğreniminde ‘Çocuk Edebiyatı’. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*. 4 (1), s. 32-48.

Atak, O., Tatar, S., ve Tunaseli, A. (2017). Kültürel Miras Oluşumunda Festivallerin Yeri Ve Önemi: Fethiye Müzik Köyü Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal Of International Social Research*, 10 (52), 1397-1409.

Aydın, A. E. (2020). Kuşak Çalışmalarındaki Tartışmalı Konulara İlişkin Bir Değerlendirme. *Yorum Yönetim Yöntem Uluslararası Yönetim Ekonomi ve Felsefe Dergisi*, 8 (1) , 17-34.

Bilgili, H. ve Çetin, B. (2020). Siyasi Liderlerden Beklenen Liderlik Özellikleri: X ve Y Kuşağı Bağlamında Nitel Bir Araştırma. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2) , 135-151.

Çelepi, M. S. (2016). Somut Olmayan Kültürel Miras ve Üniversite Gençliği . *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 3 (3) , 15-35.

Demirel, Z. H. (2021). Çalışma Hayatında Geleceğin İnsan Kaynağı: Alfa Kuşağı. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 1796-1827 .

Diker, O. ve Deniz, T. (2017). *Coğrafya ve Tarih Perspektifinden Somut Kültürel Miras ve Türkiye*. Pegem Akademi Yayıncılık.

Görmez, B. A. (2021). Neoliberal Özne Olarak Z Kuşağı. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23/2, s. 509-530.

Kayıkçı Yalçın, M. ve Bozkurt Kurtluk, A. (2018). Dijital Çağda Z ve Alpha Kuşağı, Yapay Zekâ Uygulamaları ve Turizme Yansımaları. *Sosyal Bilim-*

ler Metinleri, 1, 54-64.

Kiper, P. (2004). Küreselleşme Sürecinde Kentlerimize Giren Yeni Tüketim Mekânları ve Yitirilen Kent Kimlikleri, *Planlama Dergisi*, *TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, 2004/4, 30, s. 14-18.

Koçak B. ve Can, H. (2018). Kültürel Mirasın Korunmasında Belediye Birliklerinin Rolü: Koca Yusuf Projesi Örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt:7, Sayı 14, s. 148-164.

Kuyucu, M. (2017). Y Kuşağı ve Teknoloji: Y Kuşağının İletişim Teknolojilerini Kullanım Alışkanlıkları. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*. 5(2), s. 845-872.

Oğuz, Ö., M., Özünel Ö., E. ve Teke, G., S. (2013). *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleceği Türkiye Deneyimi*. UNESCO Türkiye Milli Komisyonu. Ankara

Özdemir, Ü. (2013). Safranbolu'nun Kültürel Miras Kaynakları ve Korunması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16 (26), 129- 142.

Öztürk, S., ve Işınkaralar, Ö. (2019a). Kastamonu kent merkezinde otopark sorunsalı: Eleştirel bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (67), 506-511.

Öztürk, S., Işınkaralar, Ö., ve Yılmaz, D. (2019b). Cittaslow Hareketi ve Toplumsal Farkındalık: Gerze (Sinop) Örneği, *Academic Studies on Social and Education Sciences*.

Öztürk, S., İsmail, T. S. Y., ve Işınkaralar, Ö. (2020). İnanç Turizmi Odağında Benli Sultan Külliyesi Peyzaj Tasarım Önerileri. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 349-360.

Öztürk, S., Işınkaralar, Ö., Yılmaz, D., Şimşek, M., Almansourı, H. M. S., ve Elahsadi, A. H. M. (2021a). Covid-19'un Tüketici Alışkanlıklarına Etkisi Üzerine Bir Araştırma: Türkiye-Libya Karşılaştırması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 26 (46), 97-108.

Öztürk, S., Işınkaralar, Ö., ve Kesimoğlu, F. (2021b). An Assessment On Shopping Centers As Consumption Place. *Kastamonu University Journal Of Engineering And Sciences*, 7(1), 65-73.

Sağ, Ç. ve Ünal, F. (2019). Öğrencilerin Somut Olmayan Kültürel Mirasa

İlişkin Farkındalıklarının Belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (4) , 1550 - 1560.

Sarioğlu, B. E. ve Özgen E. (2017). Z Kuşağı: İş Dünyası Yakın Geleceğin İş Gücünü Ne Kadar Tanıyor? *Researcher: SocialScience Studies*. 2 (4), s. 242-253.

Savaş, S. ve Karataş S.(2019). Z Kuşağı Öğrencisini Tanımak. *Eğitim Araştırmaları*, 223-237.

Sucu, M. (2021). İşletmelerin Z Kuşağı Bireylerini İstihdam Ederken Dikkate Almaları Gereken Konular: Bir Literatür Araştırması. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*.5 (3), 848-867.

Süer, S. (2021). Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanımı: Bergama İlçesi Örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*. 11 (3) , 479-502.

Taş, Y. H., Demirdöğmez, M. ve Küçükoğlu, M. (2017). Geleceğimiz Olan Z Kuşağının Çalışma Hayatına Muhtemel Etkileri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*.7(13), 1031-1048.

Turan Ş. (2010). *Türk Kültür Tarihi. Türk Kültüründen Türkiye Kültürlüğüne ve Evrenselliğe*. Bilgi Yayın Evi. Ankara.

Tunçözgür, Ü. (2012). *Dünden Bugüne Safranbolu*. Safranbolu Belediyesi Kültür Yayınları. Karist

Ünal, G. Z. (2014). *Kültürel Mirasın Korunması*. T.C. İstanbul Valiliği.

Üstün, M. ve Taş, A. (2021). X ve Y Kuşağı Öğretmenlerin Kullandıkları Motivasyon Tür ve Araçları. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KÜSBD)*.11 (1), s. 251 - 267.

Yelgen, E. ve Uyar, S. (2018). Muhasebe Eğitimi ve Y Kuşağı. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 10. *Yıl Özel Sayısı*, s. 148-168.

Yıldız, S. ve Derman, E. (2017). Kültürel Miras: UNESCO Dünya Miras Listesi Türkiye Örneği. *Uluslararası Kültürel Miras ve Turizm Kongresi*.

Yılmaz, D., ve Işınkaralar, Ö. (2021). How Can Natural Environment Scoring Tool (Nest) be Adapted for Urban Parks?. *Kastamonu University Journal of Engineering and Sciences*, 7(2), 127-139.

Ziyagil, E. H. (2021). Türk Müziği Dinleme Kültürünün, Günümüz Z

Kuşağı Nesline Aktarılmasına Dair Bir Öneri. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi* 5 (2), s. 114-133.

İnternet Kaynakları

URL-1: <https://www.manpower.com.tr/blog/z-kusagi-nedir-z-kusagi-ozellikleri-nelerdir>. Erişim tarihi 22 /04/2022.

URL-2: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Safranbolu#K%C3%BClt%C3%BCr> Erişim Tarihi 25/04/2022.